

ВИСНОВОК

щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення ухвалення та проголошення судових рішень (реєстр. № 9445 від 30 червня 2023 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 30 червня 2023 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 14 червня 2024 року (протокол № 161) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення ухвалення та проголошення судових рішень (реєстр. № 9445 від 30 червня 2023 року), поданий народними депутатами України Масловим Д.В. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект).

Згідно із пояснювальною запискою метою Законопроекту є підвищення ефективності й удосконалення процесуальних стадій ухвалення та проголошення судових рішень, гармонізації національного законодавства щодо правил судочинства із законодавством країн Європейського Союзу.

Для досягнення зазначеної мети запропоновано внести зміни до Закону № 1402-VIII, якими уточнити відповідні норми про те, що законом охороняється саме таємниця ухвалення судового рішення (таємниця нарадчої кімнати). Наведені пропозиції пов'язані з внесенням змін до Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України), Господарського процесуального кодексу України (далі ГПК України), Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС України), у яких вилучається інститут «нарадчої кімнати».

Проектом Закону запропоновано внести до ЦПК України, ГПК України та КАС України наступні зміни:

- вилучити положення про те, що після судових дебатів суд виходить до нарадчої кімнати. Натомість пропонується передбачити, що після судових дебатів суд оголошує про перехід до стадії ухвалення рішення та орієнтовний час його проголошення в цьому самому судовому засіданні;

- у виняткових випадках залежно від складності справи суд може відкласти ухвалення та проголошення рішення на строк не більш як на десять днів з дня переходу до ухвалення рішення, оголосивши дату та час його проголошення;

- інститут процесуального права «Таємниця нарадчої кімнати» змінюється на «Таємниця ухвалення судового рішення». Встановлюється, що під час ухвалення судового рішення суддя не має права обговорювати обставини справи та зміст судового рішення з іншими особами, крім складу суду, який розглядає

справу. Втручання в процес ухвалення судом судового рішення забороняється. Судді не мають права розголошувати хід обговорення та ухвалення судового рішення.

Проектом також запропоновано зміни до порядку ухвалення судових рішень, а саме:

- для постановлення ухвал, що оформлюються окремим документом, суд оголошує перерву;
- ухвали, постановлені судом без оформлення окремим документом, заносяться до протоколу судового засідання. Суд може оформити такі ухвали окремим документом після закінчення судового засідання.

Також запропоновано вилучити всі положення відповідних процесуальних кодексів щодо «нарадчої кімнати».

Крім того, проектом запропоновано внести зміни до статті 282 ЦПК України, передбачивши, що за результатом заочного розгляду справи суд ухвалює скорочене заочне рішення, яке повинно містити вступну і резолютивну частини.

У разі залишення заяви про перегляд заочного рішення без задоволення суд протягом десяти днів з моменту постановлення такої ухвали складає повне заочне рішення. Запропоновано передбачити, що треті особи також мають право оскаржити заочне рішення в загальному порядку, встановленому цим Кодексом. За заявою позивача або третьої особи, які мають намір оскаржити заочне рішення, суд протягом десяти днів з дня надходження такої заяви складає повне заочне рішення. Заяву про намір оскаржити заочне рішення може бути подано у строк, встановлений для заяви про перегляд заочного рішення. У цьому разі строк на апеляційне оскарження рішення починає відраховуватися з дати складання повного заочного рішення.

Прийняття вказаного Законопроекту, за твердженням авторів, дозволить спростити та пришвидшити судовий процес, сприятиме удосконаленню та підвищенню ефективності процесуальних стадій ухвалення та проголошення судових рішень, гармонізації національного законодавства щодо правил судочинства із законодавством країн Європейського Союзу.

У Конституції України зазначається, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), в Україні визнається і діє принцип верховенства права; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Основного Закону органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Положеннями Конституції України передбачено, що питання судоустрою та судочинства визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень та пропозицій до поданого Законопроекту.

Верховний Суд вважає, що проект Закону може бути прийнятий з урахуванням висловлених зауважень і пропозицій.

Міністерство юстиції України висловило окремі зауваження та пропозиції до Законопроекту.

Рада суддів України підтримує прийняття Законопроекту.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує ухвалення Законопроекту з урахуванням висловлених зауважень.

Національна академія правових наук України за результатами аналізу положень Законопроекту вважає, що підвищення ефективності й удосконалення процесуальних стадій ухвалення та проголошення судових рішень, гармонізація національного законодавства щодо правил судочинства із законодавством країн ЄС мають вирішуватися удосконаленням відповідних норм процесуальних законів без скасування інституту нарадчої кімнати.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Львівський національний університет імені Івана Франка, Національний університет «Одеська юридична академія» у своїх науково-правових висновках підтримують прийняття вказаних Законом змін.

Комітет з питань бюджету дійшов висновку, Законопроект не матиме впливу на показники бюджету (реалізацію положень законопроекту належить здійснювати за рахунок і в межах видатків державного бюджету на забезпечення діяльності судових органів влади). У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності у терміни, визначені автором Законопроекту.

На думку членів Комітету передбачені Законом положення щодо ухвалення за результатами заочного розгляду справи скороченого заочного рішення, яке повинно містити вступну і резолютивну частину, без обов'язку складення повного судового рішення, при підготовці цього Законопроекту до другого читання мають бути виключені.

З огляду на викладене та відповідно до статей 93, 111, 114 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення ухвалення та проголошення судових рішень (реєстр. № 9445 від 30 червня 2023 року), поданий народними депутатами України Масловим Д.В. та іншими народними депутатами України, та за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Голову Комітету Маслова Д.В.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

